

Автор: Боранкулова Айсауле Танаткановна

Пән: Қазақстан тарихы

Сынып: 10-сынып

Бөлім: Ұлы Дала көшпенділерінің империялары

Тақырып: Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері

Оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтемеу):	10.3.1.2 Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру; 10.3.2.1 деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу, мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтау; 10.3.2.2 ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігін сипаттау; 10.3.2.3 Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы Түркі империясының рөлін бағалау
Сабақтың мақсаты:	Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің алғышарттары мен барысын түсіндіру
Тілдік мақсаттар:	Пәнге қатысты лексика мен терминология • Халық • Консолидация • этносаяси бірлестік • этнос • этноним • ұлт • миграция • ассимиляция • әлеумет • әлеуметтік топ • ақсүйектер • қара сүйектер • мүліктік теңсіздік • жер иелену түрлері • қағанат • қаған • «он-оқ бұдын» Диалог пен жазылымға пайдалы сөз тіркестері: Түркі тайпаларының миграциясының себептері... ...деректің негізінде келесі қорытындыларды шығаруға болады... Келесі себептер/факторлар әлеуметтік/ экономикалық/ саяси/мәдени болып табылады. Келесі себептер/ факторлар қысқа мерзімді/ орта мерзімді/ ұзақ мерзімді болып келеді. Бірқатар факторлар келесі факторларға әсер етті, мысалы... Ең басты өзгерістер / жетістіктер болды... оған қарағанда маңыздырақ болды, өйткені... Бұл оқиға /өзгеріс маңызды болды / айтарлықтай, өйткені...
Құндылықтарды дарыту:	«Мәңгілік Ел» идеясына сәйкес мемлекет тәуелсіздігін бағалай білу, Отан тарихы мен Түркі империясы саясатын талдау барысында жүзеге асады.
АКТ-ны қолдану дағдылары:	Бейнефильм, интерактивті тақтамен жұмыс.
Пәнаралық байланыс:	География картамен жұмыс, қазақ әдебиеті ойын жинақтап эссе жазу.
Бастапқы білім:	Түрік тайпаларының миграциясының әсерін біледі. Баға береді. Ортағасырлық мемлекеттердің территориясын картадан көрсетеді.

Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері	Жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
-----------------	------------------------	-----------

<p>Сабақтың басы (Қызығушылықты ояту 4 минут)</p>	<p>Б Ұйымдастыру сәті Өткен күн, кеше, - тарих, Келер күн, ертең, - сыр, Ал, бүгінгі күн – үлкен сый. 1) Өткен тақырыпты қайталау. Мұғалім өткен тақырыпты қайталау мақсатында 5 кілттік сөзді интерактивті тақтадан көрсетіп, өткенге шолу жасайды.</p> <p>2) (БЫМ) Интерактивті тақтада көрсетілген суреттердің бір-бірімен байланысын табуы қажет.</p> <p>3) Оқу мақсатымен таныстыру. Сабақтың тақырыбы, мақсаты мен оқу мақсаттарымен оқушыларға таныстырылады.</p> <p>4) Мәтінмен жұмыс. Оқушылар ортағасырлық қағанаттар туралы ақпаратты оқып, кесте толтырады. 5e317cfb1639d.png</p> <p>Image not found or type unknown Дескриптор</p> <p>1. VI-IX ғғ. мемлекеттерді, олардың өмір сүрген жылдарын, территориясын, негізін қалаушылары мен билеушілерін кестеде жүйелі түрде айқындай алады.</p> <p>2. Орта ғасырларда өмір сүрген мемлекеттердің өзара сабақтастығын ажыратып көрсетеді.</p>	<p>Презентация Карточкалар Түркі жазбалары туралы http://videolike.org/view/yt=5b5xU;B BNf3 Таратпа материалдар Қазақстан тарихы (көне заманнан бүгінге дейін). Бес томдық. I-II т. – Алматы: «Атамұра», 2010 ж. Гумилев Л. Н. Көне түркілер. - А., 1994 ж. http://e-history.kz/kz/contents/list/87 (орта ғасырлардағы Қазақстан)</p>
<p>Сабақтың ортасы (Мағынаны тану 27 мин)</p>	<p>5) Картамен жұмыс. Оқушылар кескін картаға ортағасырлық қағанаттарды түсіреді. 5e317e3a346f8.png</p> <p>Image not found or type unknown Бағалау критерийлері:</p> <p>1. Батыс Түрік қағанаты территориясы мен астанасын айқындай алады</p> <p>2. Түргеш мемлекетінің территориясы мен астанасын көрсете алады.</p> <p>3. Қарлұқ қағанатының территориясы мен астанасын айқындай алады.</p> <p>6) Мәтінмен жұмыс. Оқушыларға Бумын, Сұлу, Үшлік, Тон қағандар туралы төрт бөліктен тұратын мәтін таратылады. Мұғалімнің нұсқаулығымен 2 мин ішінде бір бөлікті оқып, интерактивті тақтада сұраққа жауап береді. Осылайша 4 мәтінді игереді. 5e317e7255120.png</p> <p>Image not found or type unknown</p> <p>6) Т/Ж. Сынып 3 топқа бөлінеді. Әр топ өзінің қағаны туралы мынадай кестені толтырады.</p> <p>7) Бейне көрсетілім. Мұғалім оқушыларға Көне түркі жазбалар туралы бейне көрсетілім көрсетіледі. Түртіп алу стратегиясы</p> <p>☐ Видеороликті көріп отырып, сұраққа жауап жазу</p> <p>☐ 1. 1893 жылы Күлтегін жырын кім ашты?</p> <p>☐ 2. Ең алғашқы ашылған құпия сөздерді ата</p> <p>☐ 3. Бұл ескерткіштер қай билеушілердің құрметіне арналған?</p> <p>☐ 4. Күлтегін батыр туралы жыр авторы</p> <p>☐ 5. Күлтегін жыры қанша топтамадан тұрады?</p> <p>☐ 6. Әр топтаманың қандай элементтері бар?</p> <p>8) Суреттер сөйлейді. Мұғалім интерактивті тақтадан оқушыларға суреттер тізбегін көрсетеді. Оқушы сол суреттердің біреуін таңдап, екі сұраққа жауап береді.</p>	<p>Агенттік аты жазылған парақ https://e-history.kz/kz/chronology/event/44 «Қөзқарас- тар тайталасы» жазылған парақ</p>
<p>Сабақтың соңы (Ой толғау 5 минут)</p>	<p>Қорытынды Сабақтың мақсатына қол жеткізу нәтижесі</p>	<p>Стикерлер</p>
<p>Рефлексия (4 минут)</p>	<p>РЕФЛЕКСИЯ МЕН КЕРІ БАЙЛАНЫС «ҮЛКЕН ШЕҢБЕР» ТӘСІЛІ</p> <p>Бүгін не білдіңіз?</p> <p>Сіз үшін не жаңалық болды?</p> <p>Сабаққа қатысуыңызды қалай бағалайсыз?</p> <p>Сабақта қандай қиындықтар туындады?</p> <p>Бағалау. Мұғалім оқушыларға оқу мақсатына жеткенің немесе жетпегенін айтады.</p>	

Үй тапсырмасы

Эссе «Түркі империясының мұрагерлері». (200-300 сөз).